

સ્ત્રી -

વિલ

ળનાવી

મહેતા રા

વત

ભુ

યત્રા દેશ અ

ભળાવી ગણા

યતી આર્થ વ

કરે દૂર તેને

૦૦

અમ

“ આર્યોદ

સંવત ૧૯

(આ પુસ્તક ૨

પોતાને :

કીમ

સ્ત્રી નીતિ બોધક.

વિભાગ ૧ લો.

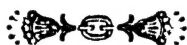
બનાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

મહેતા રાયચંદ વિ. રવજી.

વત્સાણીઆ બદર.

ભુજંગી છંદ.

યવા દેશ આબાદ સૌ હોંશ ધારો,
લણાવી ગણાવી વનિતા સુધારો;
યતી આર્ય ભૂમિ વિષે જોડ દાની,
કરો દર તેને તમે હિત માની.

અમદાવાદ મધ્યે.

“ આર્યોદય ” પ્રેસમાં છાપ્યો,

સંવત ૧૯૪૦—સને ૧૮૮૩.

(આ પુસ્તક સંબંધી સર્વે હક રચનારે
પોતાને સ્વાધીન રાખ્યાછે.)

કીમત ૩૦-૪-૦

૧૬૬૬

મનહર છંદ.

કુધારે કરેલો બહુ, હુમલો હિમ્મત ધરી,
વધારે વધારે જોર, દરશાવિયું ખરે,
સુધારાની સામી જોણે, કમર કસીછે હસી,
નિત્ય નિત્ય કુસંપ જે, લાવવા ધ્યાને ધરે;
તેને કાઢવાને તમે, નાર—કેળવણી આપો,
કુચાલો નહારા કાઢો, બીજા જે બહુ નડે,
રાયચંદ પ્રેમે કહે, સ્વદેશી સુખાણુ જનો,
દેશ દ્વિત કામ હવે, કેમ નહીં આદરે?

ધણાને લેવાનું જમી આવે તેટલા માટે આ વિચાર કર્યો છે.
તો સર્વે સજ્જનો તરફથી મદદ મળશે. એમ આશા રાખું છું.

આ ગ્રંથમાં જે કંઈ દોષ માલમ પડે તે મને લખી જણાવવા
જે સજ્જન કૃપા કરશે તેનો હું આભારી થઈશ. બૂલ ચુકને
માટે ક્ષમા ચાહું છું.

રૂ. ૨.

અનુક્રમણિકા.

ગરબી.	ભાગ ૧ લો.	પૃષ્ઠ
૧	પરમેશ્વર પ્રાર્થના.....	૬
૨	પરમેશ્વરને ભજવા વિષે.....	૧૦
૩	પરમેશ્વરની લીલા વિષે.....	૧૧
૪	ક્ષણભંગુર દેહ વિષે	૧૨
૫	શાણી માતાએ પુત્રીને દીધેલી શીખામણુ... ૧૩	
૬	વખત નકામો નહીં ગાળવા વિષે.....	૧૫
૭	ઉદ્યમ નવિષે.....	૧૬
૮	ઉદ્યમથી થયેલાં કામો વિષે.....	૧૭

ભાગ ૨ જો.

વિદ્યા અને કેળવણી સંબંધી.

૯	વિદ્યા વિષે.....	૧૮
૧૦	કેળવણીના ફાયદા.....	૧૯
૧૧	કેળવણી વિષે.....	૨૦
૧૨	અભણ સ્ત્રીને ધિક્કાર.....	૨૧
૧૩	સુગ્રંથ વાંચવા વિષે.....	૨૨
૧૪	જ્ઞાન વધારવા વિષે.....	૨૩
૧૫	સારી શીખ સુણવા વિષે.....	૨૪

ભાગ ૩ જો.

૧૬	સુધરવા વિષે.....	૨૫
૧૭	સદ્ગુણ સજવા વિષે.....	૨૬
૧૮	સુનીતિ વધારવા વિષે.....	૨૭
૧૯-૨૦-૨૧	સત્ય વિષે.....	૨૮-૩૦-૩૧
૨૨	પર પુરૂષ વિષે.....	૩૨
૨૩	વ્યભિચાર વિષે... ..	૩૩

ભાગ ૪ થો.

૨૪	સદ્ગુણી સજ્જની વિષે.....	૩૪
૨૫	સદ્ગોષ્ઠ શતક.....	૩૭

અર્પણ પત્રિકા.

મેહુરખાનં જાલવજી વાહાલજી.

આપના સુંદર સદ્ગુણો પર મોહીત થઈ, તેમજ
આપની સ્વદેશ હિત કરવાની પ્રિત જોઈ આ
લઘુ ગ્રંથ સાથે આપનું પવિત્ર નામ
જોડવાની રજા.

લહંહું.

ભુજંગી છંદ.

જહું હર્ષજે દેશ સુધારવામાં,
જહું હર્ષજે સુનીતિ ધારવામાં;
ધણા સદ્ગુણો જોઈને મોહ પામું,
વધુ છું વહું છું મુખેથી નકામું.

“ રાયચંદ. ”

પ્રસ્તાવના.

દોહરા.

“કહે નેપોલ્યન દેશને કરવા આબાદન”

“સરસરીત છે એજ કે, ઘો માતાને જ્ઞાન”

૧

ઉપરનો દોહરો વાંચી વાંચનાર વિચારશે કે એ દોહરો કેવો ઉપયોગી અને સુખોદક છે? એ દોહરાનો જો ખરો અર્થ વિચારીએ તો તેથી કેટલો બધો ફાયદો થાય? ધણીજ.

કહેવત છે કે “માઆપ તેવાં છોકરાં.” વળી આપ કરતાં છોકરા પર માતાનાં લક્ષણની વૈધારે અસર થાય છે.

આપણા ભરતખંડમાં હાલ સ્ત્રી કેળવણીનો સારો પ્રસાર થતો જાય છે. તેમજ વળી વાંચવાનો શોખ પણ વધતો જાય છે; જેથી કરીને સ્ત્રીઓને વાંચવા લાયક પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ થવાની ધણી અગત્ય છે; અને તે વિષે સર્વે સ્વદેશ હિતેચ્છુઓ ધ્યાનમાં લેશે.

સ્ત્રીઓ જે ત્રણ ચોપડીઓ ભણે કે તે ભણી ઉતરી એમ સ્વદેશીઓ જાણે છે, અને જરા વાંચતાં આવડ્યું કે અનીતિ બોધક ચોપડીઓ વાંચવા આપે છે, જેથી અનીતિનો સ્ત્રીઓમાં ઉદય થાય છે. જો પુરી કેળવણી આપી સારાં સારાં નીતિ દર્શક પુસ્તકો વાંચાવે તો સ્ત્રીઓ સુધરે પણ આ તો તેથી ઉલટું અને છે. વળી વહેમી અને અજ્ઞાની લોકો તો એમજ કહે છે કે જો સ્ત્રીઓને ભણાવીએ તો તે બગડી જાય. પણ એ વિચારજ અજ્ઞાનતા દર્શાવે છે. પુરી કેળવણી વિના અબજા ક્યાંથી સુધરે?

સ્ત્રી નીતિધર્મ, દૈવ્ય દર્પણ, બ્રૂત નિબંધ, પાર્વતી કુંવરાખ્યાન, સંસાર સુખ, નીતિ વચન વગેરે સારાં સારાં સુનીતિ દર્શક પુસ્તકો વાંચવામાં આવે તો અનીતિનો પ્રસાર

ન થાય. માટે સ્ત્રીઓને પુરી કેળવણી આપવી જોઈએ. એવી મારી સ્વદેશીઓને નમ્રતા પૂર્વક ભલામણ છે.

વળી સ્ત્રીઓ નહીં સુધરવાનું મોટું કારણ તો બાળલગ્નજ છે. નાનપણથી તેને સંસારના મામલામાં ઢોળી પાડે છે, અને પછી તેને ઢોરવત્ ગણી બહુ દુઃખ દે છે. ઘણે ઠેકાણે તો કળેડાં થાય છે, જેથી અણબનાવ આવીને જીભો રહે છે; કાઈ કાઈ ઠેકાણે તો સાસુ અને વહુ વચ્ચે કંકાસ ચાલે છે; અને છેલ્લે તેના પતિ સાથે પણ અણબનાવ થાય છે. તેથી કંકાસ વધારે ફાવે છે. કંકાસ થવાથી સ્ત્રીઓ કામણુ દુમણુ, અને દોરા ચીટ્ટી વાસ્તે ઢોંગી પુરૂષો પાસે જાય છે; અને તેના ભરમાવ્યા પ્રમાણે ભ્રમિત થાય છે. જેથી શૂળો ખેદ થાય છે, વેહેમ વધે છે; અને હાંનીઓ હિમ્મતવાન થઈ ઉભી રહે છે. વગેરે બાળલગ્નથી ઘણા ગેર ફાયદા થાય છે. પણ આ લઘુ ગ્રંથમાં તે ગણી બતાવવા અને તેનાં પરિણામ દર્શાવવાં અશક્ય. જેથી ઉપર ઉપરથી દુકામાં સાર બીધો છે. એ બાળલગ્નથીજ સ્ત્રીઓ કેટલીક બાબતમાં બિચારીઓ દુઃખ ભોગવે છે. એ કેટલું બધું દીલગીરી ભરે લું અને ખેદ કારક છે. તે વિષે વિચાર કરવાની વાંચનારને વિનંતિ કરું છું.

આ પુસ્તકમાં સ્ત્રીઓને ઉપયોગી થાય તેવા વિષયોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. આ પુસ્તકના મારે ત્રણ ભાગ કરવાના છે. તેમાંનો આ પહેલો ભાગ બહાર પાડ્યો છે. અને મદદ મળશે તો આ પુસ્તકના બીજા બે ભાગ પણ યોગ્ય વખતે બહાર પાડીશ. થોડી હિમ્મત રખાય, અને

સ્રી નીતિ બોધક.

ભાગ ૧ લો.

પરમેશ્વર પ્રાર્થના.

(જે જે જગ સ્વામીરે એ ઢાળ.)

જગદીશ દયાળુ દેવ,	નમું તને હેતેરે;	
કરં પિતા તમારી સેવ;	નમું તને હેતેરે.	૧
સુખ કર્તા હો જગદીશ,	નમું તને હેતેરે;	
બહુ આપ કૃપાળુ ધર;	નમું તને હેતેરે.	૨
તું સૃષ્ટી સરજનદાર,	નમું તને હેતેરે;	
તું નોધારાં આધાર;	નમું તને હેતેરે.	૩
અવિનાશી દયાળુ નાથ,	નમું તને હેતેરે;	
જેડું તુજને પ્રીતે હાય;	નમું તને હેતેરે.	૪
જય બૂધર જય જગનાથ,	નમું તને હેતેરે;	
જય જન્મ તથા પિતૃભાત;	નમું તને હેતેરે.	૫
બૂ મંડળના રચનાર,	નમું તને હેતેરે;	
એક તું જ દીસેછે સાર;	નમું તને હેતેરે.	૬
દેશ હિત દયાળું કરાવ,	નમું તને હેતેરે;	
જેથી હૃષ્ણે આનંદ ભાવ;	નમું તને હેતેરે.	૭
આપે મુદ્ધિ કાવ્યની એમ	નમું તને હેતેરે;	
મુખે શુભ વદાયે જેમ;	નમું તને હેતેરે.	૮
અંતરે જામી છો બહુ નામ,	નમું તને હેતેરે;	

તારી લીલાને સુંદર કામ; નમું તને હેતેરે. ૯
 તોડ મારા જે જૂઠા ફંદ, નમું તને હેતેરે;
 વદે વિનાંતિ રાયચંદ; નમું તને હેતેરે. ૧૦-૧

ગરબી ૨ જી.

પરમેશ્વરને ભજવા વિશે.

વરરે વિકૃલ કન્યા રાધિકા એ રાગ.

સાંભળ નારી સુલક્ષણી, શીખ મારી આ ઠીક;
 કાળતણો ભય લેખીને, રાખ ઈશ્વરની બીક. સાંભળ. ૧
 ભાવે કરી ભજજે પ્રભુ. એ તો સરજનહાર,
 દેવ દયાળુ જાણજે, એની કળા છે અપાર. સાંભળ. ૨
 ભજવો ઘટે તેને અરે, જે છે માતને તાત;
 ખલકતણો રચનાર એ, જે છે વિશ્વ વિખ્યાત. સાંભળ. ૩
 અવિનાશી ઉપમા અધિક, જેના રૂડા છે નીમ;
 જગદીશ સુખકર્તા વડો, જેનાં કૃત્યો અસીમ. સાંભળ. ૪
 દુઃખ વિદારણુ દેવતા, ભજવો તેને તો નિત્ય;
 દામ ન લેશે કાઈએ, માટે કર એર્થા પ્રીત. સાંભળ. ૫
 મારે છે જે તો ગર્વને, જેના મોટા ઉપકાર;
 તેનેજ શાણી સ્નેહથી, ભજજે ડાહી તું નાર. સાંભળ. ૬
 ચંદ્ર અને સૂરજ વળી, તારા મંડળ જેહ;
 પૃથ્વી અને ગૃહ સર્વનો, કરનારો છે એહ. સાંભળ. ૭
 કેમ ન ભજીએ તેહને, એ તો છે મુરખાઇ;
 ભજતાં મોક્ષ મળે ખરે, નથી ખોટું એ બાઇ. સાંભળ. ૮
 કાળ હરે છે સર્વને, કાંતો સ્વર્ગ કાં નર્ક;
 રાજધિરાજ ગયા અરે, થયા એહ તો ગર્ક. સાંભળ. ૯
 હેતે હરી સમસે અને, તજે જૂઠા જે ફંદ;

તો તો રીઝે જગબાપ બો, વાણી વટે રામચંદ. સાંભળ. ૧૦-

ગરબી ૨ જી.

પરમેશ્વરની લીલા વિશે.

રાગ ઘોળ.

- નીતિમાં ધ્યાન ધરો તમે, એથી વરતો હમેશ;
 સુકૃત સરવે આદરો, એથી રીઝે જગેશ. નીતિ. ૧
- સદ્ગુણ શીખો સ્નેહથી, કાઢો ગર્વ અગુણ;
 એથી ન ઈશતો રીઝશે, માટે ધારો સુગુણ. નીતિ. ૨
- સત્યથી સાદી કરો તમે, કાઢો કુડ અસત્ય;
 બ્રાત પિતા પર પુરૂષને, ગણો રાખી સુમત્ય. નીતિ. ૩
- સુંદર બાગ જુઓ રૂડા, કેવા પર્વત બે'ન;
 કેવી ચીજો ઈશે રચી, દીધું સુખ ને એન. નીતિ. ૪
- દરિયા રચ્યા ભારે ભરી, નદી મોટી જો નાર,
 ધન્ય ધન્ય ધન્ય ધન્યજી, ધનં ધનં વિશ્વાધાર. નીતિ. ૫
- વિવિધ રચના એણે ધરી, એ પણ આપણ કાજ;
 જાડ વનસ્પતિ સર્વ એ, કરનારો જગરાજ. નીતિ. ૬
- પક્ષી અને સહુ પ્રાણીઓ, જોઈ રાજી હું થાઉં,
 એવા પ્રભુની ઉપરે, બક્ષીદારી હું જાઉં. નીતિ. ૭
- તેને ભજો સદ્ પ્રેમથી, એથી સુખ મળેજ;
 મારીતો એવી વીનતી, એથી દુઃખ ટળેજ. નીતિ. ૮
- માટે ભજો ભગવાનને, તો તો ધન્ય અવતાર.
 સુકૃત બીજ રોપાવશો, એથી છેવટે સાર. નીતિ. ૯
- સજ્જની શીખ આ માહરી, ધારી ધીર ઉમંગ;
 માનીશતો સુખી તું થશે, કરજો નીતિનો સંગ. નીતિ ૧૦-૩

મરવી ૪ થી.

ક્ષયભંગુર દેહ વિષે.

- ઓધવજી સદેશો કહેજો સ્થામને   ઐ રામ.
 ક્ષયભંગુર જાણીને તુંતો દેહને,
 ભજજો ભાવ ધરી ભગવાનજો;
 નથી ભરોંસો પળનો એમજ જાણજો,
 માટે કરજો માં તોફાન જો.   ક્ષય ભંગુર૦૧
 રાજા રાણા ને પંડિત શાણા હતા,
 ચાલી નીકળ્યા મૂકીને ધરખારજો;
 મૂરખ કે ડાહ્યા અમર દીઠો નહીં,
 માટે કરજો જીર વિષે વિચારજો.   ક્ષય ભંગુર૦૨
 મોતની પાસે નારી ન કાંઈ ચાલશે,
 નહિ ખમનાઈ દિવસ કે એક રાતજો;
 અવધ વિત્યેથી જીવું બેની એકલું,
 સાથે ન મળે કોઈ તણો સંધાયજો.   ક્ષય ભંગુર૦૩
 સુકૃત થાયે કરજો તેતો હાયથી,
 પાછળ થાશે સર્વે તેતો ફાકજો;
 ડાટ્યા રે'શે પૈસા ખ્યારા બોંધમાં,
 થાશે પછીથી શાણીબહુ બહુ શોકજો.   ક્ષય ભંગુર૦૪
 મે'લ હતા જેના શોભીતા ને રૂડા,
 નહિ વેઠે તડકો કંઈ ટાઢજો;
 તે પણ એકસમે ચાલીને નાશિયો,
 તૂટ્યું આવરણ કેરું એ ઝાડજો.   ક્ષય ભંગુર૦૫
 ક્ષયમાં જીનારો છે ડાહી પ્રાણીઓ,
 કેમ ભરોંસો કરીયે તેનો આપજો;

નાણામાં ઝાઝાં શું રહિએ મોહીને,
 બહુએ કેમ નહીં જગ બાપને. ક્ષણ ભંગુર૦૬
 કેવળ પૈસામાં નહીં ચિત્તજ નેડવું,
 તેમ ન કરવો ઝાઝો કો દીલોભને;
 સંસારી મુસાફરીમાં ફરીને જવું,
 નહીં કરનારો એનો કોઈ થોભને. ક્ષણ ભંગુર૦૭
 દૈવ ગતી ડાહી ન કળાએ કોઈથી,
 માટે કર સુકૃત્ય હમેશ ને;
 રાય વણિક એમ વિનવે તુજને ભાવથી,
 તો શાણી હું જાણું તુજને ખેશ ને. ક્ષણ ભંગુર૦૮-૪

ગરબી ૫ મી.

શાણી માતાએ પુત્રીને દીધેલી શીખામણ.

રાગ ઉપર પ્રમાણે.

સાંભળ શાણી પુત્રી! શીખ આ માહરી
 હીતકારી સારીછે તારી તેહ ને;
 શાણી છો પણ દઉં છું શુદ્ધ પ્રબોધને,
 હેયે દીકરી રાખી ભેજે એહને. સાંભળ. ૧
 સંપીને સાસરીએ રે'જે સર્વથી,
 કરજે નહિ તું કાંઈ બે'ન કુસંપને;
 દુઃખતું મૂળ કુસંપને ડાહી જાણુને,
 એથી ન હોશે કાદી કોને જ'પને. સાંભળ. ૨
 વર્તિને વિવેકે વિનય ચલાવને,
 કદી કરીશ નહીં કુટો તુંતો કોષ ને;
 કોષ થકી ધટશે બહુ બે'ની આખર,

- કરજે નીતિ કેરો શાણી શોધજો. સાંભળ. ૩
હળી મળી પિયુ સાથે પુત્રી તું વર્તજો,
વખત નકામો નહિ તું દર્શજો;
આગસને અજ્ઞાની જનને છાંડજો,
ઘરતણી વાત ન કોને તુંતો કહિશજો. સાંભળ ૪
સીતા ને દમયંતી શાણી જે હતી,
વળી અનુમુયા ગુણવાનજો;
તેનાં લક્ષણુ વેગે કરીને વાંચજો,
રાખી લેજો સર્વે રીતનું જ્ઞાનજો. સાંભળ. ૫
ખડ ખડ હસજો નહિ તું ડાહી દીકરી,
મર્યાદા વણુ જાણું હુંતો ધિક્કજો;
ચાલ કુચાલે કો દી તું ચાલીશ નૈ,
થાજે ત્યાંતો ડાહીને તું ઠીકજો. સાંભળ. ૬
વાક્ય કહણુ નહીં બોલીશ તું તો કાષ્ઠી,
કદી જાઈશ ન જાઝું હે! પરધેરજો;
દેરાણી, જેઠાણી, બે'ન સમાન છે,
નહીં રાખોશ તેનાથી કાંઈ વેરજો. સાંભળ. ૭
સાસુ, સસરા કે'તે વેગે માનજો,
કરજો સેવા તેની તુંતો બેશજો;
જેઠની દેરની સાથે વર્તી ઠીક તું,
વિરોધ ન કીજિયે કાપી ડાહી લેશજો. સાંભળ ૮
વાંચ્યાનું તો કામ હમેશાં રાખજો,
પતીવ્રતાનો પાળી પુત્રી ધર્મજો;
વર્ત્યાની રીતિ વેગે તું સાચવી,
સમજી લેજો બોલો સાચો બર્મજો. સાંભળ. ૯

માતુનો આ બોધ વિચારી હરમાં,
પાળી લેજે પ્યારી મારી તેહજે;
રાયચંદ વણિકની એવી વીનતી,
ડાહી શાણી એવી ગણવી તેહજે.

સાંભળ. ૧૦-૫

ગરબી ૬ ઠી.

વખત નકામો નહીં માળવા વિષે.

(હરિ ભજન વિના, દુઃખ દરિયા સંસારનો પાર ન આવે.)

વખત નકામો કોદી ગુમાવો નહિ એ મારી વીનતી,
મજે નહીં પાછો જનારો એ ખરચો જો દામો અતી. ૧

મળા નહીં પાછો એ પોતે, ભલે દીપક લઇને તું ગોતે;
નહીં મજે ચંદ્ર કેરી જ્યોતે. વખત૦ ૨

નહીં પગ નકામી જવાદો, સારો ઉપયોગજ થાવાદો;
શુભ કામ કરીને લ્હાવો લ્યો. વખત૦ ૩

વખત અમૂલ્યો જાણી લીધો, ઉપયોગ કરો તેનોજ સીધો;
અમસ્થી કુચલી જવાદો. વખત૦ ૪

રે! વાંચો સુઅંથો સારા, રાખી તેના નિત્યે ધારા;
કરો કામો સારાં બહુ પ્યારાં. વખત૦ ૫

કરી લેજો સુકૃત નવરાશે. વળી ભર્ત ભરો બહુ ઉલાસે
વાંચ્યાથી વે'મો બહુ નાસે. વખત૦ ૬

નહિ ગમ્મે વખત ગુમાવીદો, નહિ કુચલીમાં ખોવરાવીદો;
એનો ઉપયોગ કરાવી લ્યો. વખત૦ ૭

વધે સુધારા તે યોજો, કાઢી કુધારાનો ખોજો;
વળી મેલ અજ્ઞાનીનો ધોજો. વખત૦ ૮

સજ્જની સુખોધો સારા લે, હમેશ ડાહીયૈ સુધરી લે;
તેવી થાવા બીજીને કે'. વખત૦ ૯

વળી વખત નકામો જવાથી, આવરદા ઓછો થાવાથી;
 શું કાંઈકો કે' એ લ્હાવાથી. વખત૦ ૧૦
 રાયચંદની એ વીનતી, વેખત બથાથી સુધારો મતી;
 બનીને ખંતી થાઓજ સતી. વખત૦ ૧૧-૬

ગરબી ૭ મી.

ઉદમ વિષે.

ઉદમ શું ન કરી શકે?

જેબનિયાનો ચટકોરે દા'ડા ચારનો એ રાગ.
 શાણી શુણુ તું ઉદમ કરી વાતડી,
 કંઈ પ્રસંશા જેની હું બહુ આજન્ને;
 કોવિદને કવિજન વખાણે જેહને,
 જેથી થાયે મોટાં મોટાં કાજન્ને. શાણી૦ ૧
 સે'લાં સર્વે કામો એથી થાયછે,
 એથી સર્વે જાણો મોટાં સુખન્ને;
 બેઠાં રે'વાયા નથી કાંઈ કાંઈકો,
 શું એના કહું ગુણો હુંતો સુખન્ને. શાણી૦ ૨
 ઉદમનો કરનારો બૂખે નૈ'મરે,
 ઉદમથી તો સુધરે ડાહી કાજન્ને;
 ઉદમ કરતાં શું નહીં પામે માનવી?
 કે' પ્રત્યુત્તર તેનો તુંતો આજન્ને. શાણી૦ ૩
 રનેહુ ઉદમ આદરે જે કો માનવી,
 આણીને ઉરમાંહી વિચારન્ને,
 તો તે જાણો પગલે સુખને આવિયો,
 ઉદમે ચડતો જાય અપારન્ને. શાણી૦ ૪
 મંડ્યા રહિને આદરશે ઉદમ જે,

કરશે ઈશ્વર તેને ધટતી સાથળે;
રાયચંદ વણિકની એવી વિનતિ,
સર્વે સિદ્ધિ કામોએથી થાયળે.

શાણી૦ ૫

ગરબી ૮ મી.

ઉઘમથી થયેલાં કામો વિષે.

- સખી પડવેના પડિયા પંથ, નાથજી નાઆરે એ રાગ.
અહો! ઉઘમથી સહુ થાય, શાણી સુણજેરે;
વડાં એથી સુખ પમાય; ઉઘમ કરજેરે. ૧
- આગ ગાડી અને વળી તાર, એથી આઆરે;
એથી વધી પડ્યા વેપાર, જન મન બાઆરે. ૨
- એથી નિપજે મોટાં કામ, શું કહું ઝાઝુંરે;
સુખી દીશે ઉઘમી નામ, તેને હું બાઝુંરે. ૩
- હોય દાણા ધંટીની પાસ, દળવા માટેરે;
જો દળિયે તો પુરે આશ, ધડતાં ખાશેરે. ૪
- નહિંતો દાણા છતા હોય કદાપી ધરમારે;
નહીં પેસવા કરા તોય, તે ઉદરમારે. ૫
- જો કરે ઉઘમનો ખાય, નહિતો ખેસેરે;
તેજુએથી મરી જાય, દુર્બળ વેશેરે. ૬
- દૂળ મે'નત કેરું હોય, કે'વત કે'છેરે;
તે વિચારીને જોય, ખરું દીસે છે રે. ૭
- એમ ઉઘમના પરતાપ, વિશ્વ વખાણુરે;
માટે એ ગણું સુખનો આપ; સંશે ન આણુરે. ૮
- ઉઘમી સુખી અપાર, દીઠા નજરેરે;
રાયચંદ ગણી જે સાર, ઉઘમ કરજેરે. ૯-૯

ભાગ બીજો.

વિદ્યા અને રૂઝવણી સંબંધી.

ગરબી ૧ મી.

વિદ્યા વિષે.

મારું સોનાનું છે બેટુંરે,	છેલ્લું બીલા ડોગાળા;	
ચુલ હૈનથી નારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	
છે વિનિતિ આદિતકારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૧
વિદ્યા છે સુખરૂપ સારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
એ દિવ્ય ચક્ષુ દેનારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૨
માટે લાગે છે ખ્યારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
એને પડીતે તો ધારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૩
તેને ભાવે બાળુને નારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
એથી માન મળે છે ભારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ,	૪
એ મિત્ર ગણીજે નારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
વાવે રૂળ હિતકારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૫
કાને લાગે તેતો ખ્યારીરે?	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
બાળુશે તે થાશે સારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૬
એ હિત કરી નિશાનીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	
એને લેજે તું પિશચાનીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૭
એ સદ્ધારો દેનારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ,	
અવગુણ ગણુએ નહિ નારીરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૮
આગળ થયા બુધો ઝાઝારે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ;	
જે હતા વિદ્યાર્થી તાબરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	૯
સન્માન કર્યો હતાં રાખેરે,	વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ.	

એમ કારણ સિદ્ધિ થાયરે, વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ, ૧૦
આ રાયચંદ ઉચ્ચારેરે, વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ,
પામર જનતો નહિ ધારેરે, વિદ્યામાં છે ગુણ બહુ. ૧૧

ગરબી ૧૦ મી.

કેળવણીના ફાયદા.

હરિ ભજનવિના દુઃખ દરિયા સંસારનો પાર ન આવે, એ રાગ.
હે! કેળવણી તારામાં મેં દીઠા બહુ બહુ ફાયદા,
તુંતો રાજ પળાવે નીતિથી પરમેશના કામદા. ૧
ધન્ય વારમવાર તનેજ કહું, વળી શાખાશી સારીજ દર્શો;
નીતિ તારાથી હીક લહું. હે! કેળવણી ૨
તુંતો દેવી દીસે મુજને. વંદન કરું હેતેથી તુજને;
પાડી તેંતો સારી સુજને. હે! કેળવણી ૩
બહુ અકલ્પ તેંતો દોડાવી, હિમતની ગાડી જોડાવી,
મારે મન ભારે તું ભાવી. હે! કેળવણી ૪
તેં હુન્નર નવિન બહુ શોધાવ્યા, બહુ સાર સુખોધો બોધાવ્યા;
તેં અમૃત વૃક્ષો બહુ વાવ્યાં. હે! કેળવણી ૫
તું આવી દેવ તણી દીકરી, ત્યાં લક્ષ્મી યદ્ય બેઠી કીંકરી;
તોડી તેંતો આજસ હીકરી. હે! કેળવણી ૬
તેં વે'મ વિશેષે ખંડાવ્યા, નીતિના ધારા ખંડાવ્યા;
અનીતિના નોકર રખડાવ્યા. હે! કેળવણી ૭
તેં નાશ કર્યો જૂઠો આંટો, ત્રાખી અમૃત કેરો છાંટો;
ઘીમાં દુઃખો દાળો વાંટો. હે! કેળવણી ૮
તેં ન્યાયથી રાજ ચલાવ્યુંછે, આજસને બહુ બીવરાવ્યુંછે;
તેં સત્ય વિશેષ બતાવ્યુંછે, હે! કેળવણી ૯
તેં ગાડી તાર શોભાવ્યાછે, એ તારી મદદથી આવ્યાછે;

રૈયતને મન જે લાવ્યાછે, હે! કેળવણી ૧૦
 તેં ઠાઠ રચ્યોછે બહુ સારે, તેં સુધાર્યો સહુ જન્મારો;
 બૂલીશ નહીં તારા ઉપકારો. હે! કેળવણી ૧૧
 તેં વિધ વિધ વાત બતાવીછે, તું વિનય થકી બહુ ભાવીછે;
 તેં ઠાક બજાર શોભાવીછે. હે! કેળવણી ૧૨
 ઉંચી પહોંને તું પામી છે, તુજ આખર સારી જામી છે;
 બ્યાં અનીતિ કરી ખામીછે, હે! કેળવણી ૧૩
 તેં રંક બનાવ્યા શેઠ બહુ, તે તારી કું બા'કુરી કદ્દં;
 સુધાર્યા જેથી શઠ જન સહુ. હે! કેળવણી ૧૪
 અનીતિને કરી દીધી અજાગી, નીતિ તારાથી રહી વજાગી;
 બહુ વે'મની વાતો ગઈ સજાગી. હે! કેળવણી ૧૫
 તેં ડા'પણ બહુજ ચલાવ્યું છે, સુંદર ફળ સારું વાવ્યું છે;
 એવું પંડિતે કા'વ્યું છે, હે! કેળવણી ૧૬
 તું સુધારનાર દિસેછું સતી, તું દેવી શોભાળી દીસતી;
 બહુ કિંમતી જાણું તારી ગતી, હે! કેળવણી ૧૭
 તેં સુખ સાધન બહુ દસીવ્યાં જે કળા હુજારો બહુ લાવ્યાં;
 સુખ દાયક પરિણામો આવ્યાં હે! કેળવણી ૧૮
 આ રાયચંદની એ વિનતિ, દેજે સહુને સારી તું મતી;
 દેખાડીને સારી જુગતી. હે! કેળવણી ૧૯-૨૦

ગરવી ૧૧ મી.

કેળવણી વિષે.

અંતકાળે સચું નહિ કોઈતુરે એ રાગ.

કહું વાત કેળવણીની સુણોરે, એનાં ફળ રડાં સુખરૂપ; કહું
 એજ સુખ સાગર સહુ જાણુજેરે, એજ અમી તણો છે કુપં કહું. ૧
 નથી સાર તેના વિના કશોરે, જીર વિચારી જોજો એજ; કહું

ફળ સારાં જેનાં બહુ નીપજેરે, ખરી કેળવણી કહું તેજ. કહું ૦ ૨
 કદી ભણ્યો દરો કોઈ વેદિયોરે, વિના કેળવણી નહિ સાર, કહું
 પઠી પોપટ ઓ હોય પાધરોરે, રામનામ તણો ન વિચાર. કહું ૦ ૩
 ભણ્યે પોપટિયું શું ફાયદોરે, પણ કેળવણી સુખકાર; કહું ૦
 કરે વાંચી વિચાર જે જે નવોરે, વળી શાધી ભે સારો સાર કહું ૦ ૪
 તન સાથે કેળવણી મનનીરે, મન સાથે કેળવણી તન; કહું ૦
 તોજ લીધી કેળવણી કામનીરે, વાહ! વાહ! તેને કહું ધન્ય. કહું ૦ ૫
 રાયચંદ વણિકની વિનતિરે, તોજ ખરી કેળવણી નામ. કહું ૦
 તોજ લીધે છે મોટો ફાયદોરે, એજ કેળવણીનું કામ. ૬.-૧૧

ગરબી ૧૨ મી.

અભણ સ્ત્રીને ધિક્કાર.

{ પ્રેમની પ્રેમની પ્રેમનીરે } એ રાગ,
 { મને લાગી કટારી પ્રેમની }

ધિ:કછે ધિ:કછે ધિ:કછેરે, બહુ અભણ નારીને ધિ:કછે;
 ભણ્યાવિના અહીકછેરે, બહુ અભણ નારીને ધિ:ક છે.
 ભણ્યા વિના છે પશુ સમાનીક, ભણ્યાથી સુખ અધિકછેરે. બહુ ૦ ૧
 જીવતર ભણ્યા વિનાનું એજે, માટે ભણ્યાની શીખછેરે. બહુ ૦ ૨
 ભણ્યાવિના નહીં સુખલગારે; વળી ભણ્યાથી હીકછેરે. બહુ ૦ ૩
 વે'મી વદેછે નારી ભણ્યાથી, બગડી જવાની બીકછેરે. બહુ ૦ ૪
 પણ અભણ તે ઢોર ગણીજે, ઉંધી બુદ્ધિ અહીકછેરે. બહુ ૦ ૫
 • કુડું કરમ વિદ્યા અટકાવે, માટે ભણવું ધટીતછેરે. બહુ ૦ ૭
 સજ્જનમાં અવખાણો પામે, લક્ષણ બહુ અહીકછેરે. બહુ ૦ ૮
 હિત ઈચ્છેજો તારું પોતાનું, વિદ્યા ગુણો અધિકછેરે. બહુ ૦ ૯
 માટે ભણીભે ભાવથી મુરખી, નહિંતો તુજને ધિ:કછેરે. બહુ ૦ ૧૦
 ભણ્યા થકી બહુ ગ્રંથ વાંચીને' સાર ભેવો ધટીત છેરે, બહુ ૦ ૧૧

રામચંદ હેતે કે'છે તુજને, અભણતાથી ધિઃકહેરે. બહુ ૦ ૧૨
માની કહેલું માર પ્રાંતે, ભણતર સદ્ગુણ નિકહેરે, બહુ ૦ ૧૩

ગરબી ૧૩ મી.

સુગ્રંથ વાંચવા વીચે.

અંતકાળે સગુ નહિ કોઈનુંરે એ રાગ.

જ્ઞાન વાંચ્યાથી સારું આવશેરે, એજ સુગ્રંથનો મહીમાય; જ્ઞાન. ૧
બહુ નીતિ વાળી વાતો વહેરે, વળી આપેતે સારો બોધ; જ્ઞાન.
હિતકારી પ્રબોધો બોધશેરે, એથી જાણો નીતિનો શોધ જ્ઞાન. ૨
લમેશ વખત બચાવવારે, કરો તેનો સારો ઉપયોગ; જ્ઞાન.
સુગ્રંથ વાંચીને સાર જ્ઞેણુવારે, એમ મેળવજો બે'ન યોગ. જ્ઞાન. ૩
લખી ગયા પંડીતો આપણારે, શીખ કારણ સારાગ્રંથ; જ્ઞાન.
તેને વાંચી વેંજો વિચારજ્ઞેરે; જોથી મળશે સારો બહુ પંથ, જ્ઞાન. ૪
મૂરખ ભણેજો નીપજેરે, જો તેથી ન ગ્રંથ વંચાય; જ્ઞાન.
પછી જ્ઞાન બધું કટાઈનેરે, સેજો ઊંધી વિદ્યા વપરાય. જ્ઞાન. ૫
ભણ્યું પછી તે કેવા કામનું, જોનો થાય ઉંધો ઉપયોગ; જ્ઞાન.
ભણી બેઠો હોશે પોપટીયુંરે, એતો દેખા દેખી સાથ બોગ. જ્ઞાન. ૬
ભણ્યા તેજ આવેજો કામમાંરે, એજ સુગ્રંથ કેરું કામ; જ્ઞાન,
વિના વાંચ્યા થકી નથી કાયદારે, નહી કેળવણીતો નામ. જ્ઞાન. ૭
અમરત તણો કુપ એ ગણોરે, દિસે શોક તણો હરનાર; જ્ઞાન.
ધૈર્ય આપે અનીશે દુઃખમાંરે એજ સુગ્રંથ સુખ કરનાર. જ્ઞાન. ૮
વિવેક વધારે અંગમાંરે, આવે નીતિ તણોતો રંગ; જ્ઞાન.
પછી વાંચ્યા તણા ગુણો વડારે, કરી દેશે અનીતિ ભંગ. જ્ઞાન. ૯
સંગ પ્રમાણે રંગ સૌને ચડેરે, એજ કે'વત સાચી જાણ; જ્ઞાન.
સુગ્રંથો વાંચ્યાથી સુધરેરે, દષ્ટાંત દેખીતું જાણ. જ્ઞાન. ૧૦

દેખાડો દેશે નાર કાયદારે; માટે હોતે તેને ગુવંદ, જ્ઞાન.
જીવતર સાર્યક ગું જાણુજે. બિનવેછે વહી રાખચંદ. જ્ઞાન. ૧૧

ગરબી ૨૪ ૧.

જ્ઞાન વધારવા બીધે.

વરરે વિકૃલ કન્યા રાધિકા એ રાગ.

જ્ઞાન લહો શાણી થઈ, કરો સફળ અવતાર;	
ધિઃકકારી અજ્ઞાનને, રાખો જ્ઞાનથી ખ્યાર.	જ્ઞાન. ૧
ભાવે લણો વિદ્યા લલી, વાંચો પુસ્તક સાર;	
નીતિ વધે બહુ દીલમાં, ઉપજે શુભ વિચાર.	જ્ઞાન. ૨
અજ્ઞાને દોષ વિશેષ છે. નહી સમજિએ સાર;	
જ્ઞાન ગમ્મત મળે નહી, નહી વધશે કાર.	જ્ઞાન. ૩
ઉંધી બુદ્ધિ અજ્ઞાનથી, સવળી જ્ઞાને હોય;	
અજ્ઞાને કૃણ ઉલટાં, સુલેટાં જ્ઞાને કોય.	જ્ઞાન. ૪
જ્ઞાન થકી બહુ હિત છે, મળે સમજણુ ઠાંક;	
આ સાઈ નરસું દિસે, એતો હોય અઠીક.	જ્ઞાન. ૫
ખબર પડેછે જૂઠની, તેમજ સત્યની નાર;	
માટે બણીને નેહથી, લહો જ્ઞાન વિચાર.	જ્ઞાન. ૬
બણ્યાથી સુઅંથ વાંચશો, તેથી વધશે જ્ઞાન;	
જ્ઞાન વધ્યે જશે બહુ, ઉર કેરું અજ્ઞાન.	જ્ઞાન. ૭
સાસુની સાથ હળી મળી, રે'વા કેરી જે પ્રીત;	
સ્વામીની સાથે વર્તવા, તેની દેખાડે રીત.	જ્ઞાન. ૮
કાઠી કાયરતા મનની, વે'મ નાંખસે દુર;	
અજ્ઞાને ઉલટાં વધે, નહિં થાય ચક્રચુર.	જ્ઞાન. ૯
સતી થવાનું ઈચ્છજો, તો તો લેજો જ્ઞાન;	

અજ્ઞાન કાઢી નાંખજો, એથી મણુ નુકશાન. જ્ઞાન. ૧૦

સુનીતિ સારીને કારણે, લેજો ખુદ્ધિ પવિત્ર;

અજ્ઞાન ઉંધુ વાળવા, વાંચ વાંચ સુમિત્ર, જ્ઞાન. ૧૧

“રાય” ની વિનિતિ સાંભળી, કરો ઉરવિચાર;

તો તો મજે સૂખ સર્વદા, રીઝે જગદાધાર. જ્ઞાન. ૧૨-૧૪

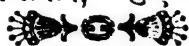
ગરબી ૧૫ મી.

સારી શીખ સુણવા વિષે.

રંગ તાળિ રંગ તાળી રંગ તાળીરે, રંગમાં રંગ તાળી એ રાગ.	
શીખ સારિ શીખ સારિ શીખ સારીરે સુણજો શીખ સારી.	૧
જે કહે પંડિત વિસ્તારીરે.	સુણજો શીખ સારી. ૨
તેને લેજો ઉરે વિચારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૩
એથી ગુણો જાણીને બારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૪
માટે બોધ ધરી જે નારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૫
આવે સદ્બોધ તો અપારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૬
શીખ સુણે સુધરશે નારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૭
એથી નીતિ વધે અપારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૮
અંનીતિ ન રેશે સગારીરે	સુણજો શીખ સારી. ૯
ગયા કવિ ગ્રંથે ઉચ્ચારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૦
તેને ધ્યાને લેજોને ખારીરે;	સુણજો શીખ સારી ૧૧
યશો વિદ્વાનના ઉપકારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૨
જશે ખુદ્ધિ બધી નહારી;	સુણજો શીખ સારી. ૧૩
પ્રેમે શીખ કરીજો ધ્યારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૪
એથી વધવાની છે હુશિયારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૫
આશો સુધરીને સારી નારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૬
નહીં શીખને ગણવી ખારીરે;	સુણજો શીખ સારી. ૧૭

નહીં સાંભળે મુરખી નારીરે;   મુણ્ણને શીખ સારી. ૧૮
એના કુળો બહુ હીતકારીરે;   મુણ્ણને શીખ સારી. ૧૯
કહે “રાય” વણિક વિચારીરે;   મુણ્ણને શીખ સારી. ૨૦-૨૫

ભાગ ૩ જે.

ગરબી ૧૬ મી.

સુધરવા વિષે.

“મામેરં મોંઘા મુલનું” એ રાગ.

મુણ સજ્જન વાત વિવેકની;

ખંત ધારી વિશેષે અંગ.   સુધરજો સ્નેહથી. ૧

સુધરી સુધારજો બીજીને;

જેવો હોય તારે સંગ.   સુધરજો સ્નેહથી. ૨

સુંદર સુધારો ગૃહી કરી;

બહુ લાવજો ઉરમાં હર્ષ.   સુધરજો સ્નેહથી. ૩

હંમેશ હૈયેથી ધૃષ્ટજો;

સદ્ધારા—ઉત્કર્ષ.   સુધરજો સ્નેહથી. ૪

સંપીને સાથે નારીઓ;

ભરો વનિતા કેરોજ સમાજ.   સુધરજો સ્નેહથી. ૫

વાતો કરો સુધર્યા તણી;

વળી કરજો સુધારા કાજ.   સુધરજો સ્નેહથી. ૬

દુષ્ટ ધારા નડ્યા દેશને;

જેથી પડતી થઈ છે બેન.   સુધરજો સ્નેહથી. ૭

જેથી કુસંપ વધી ગયો;

હરી લીધું સુખને એન.   સુધરજો સ્નેહથી. ૮

માટે સુધારો બહુ કરો;

સુખી થાશોજ નાર.

સુધરજો સ્નેહશ્રી. ૯

માનીને “રાય” તણું કથું;

સુંદરી લેજો તું સાર. સુધરજો સ્નેહશ્રી. ૧૦-૧૬

ગરવી ૧૭ મી.

સદ્ગુણ સજ્જા વિષે.

જ્ઞાન આવેા તેા શીખવું ચાતુરી રે	લોહ	એ રાગ.
સુગ્ધ સજ્જની વિચારો એક વિનતિરે	લોહ;	
લઘુ ધ્યાનમાં ધરે સદ્ગુણ અતિરે	લોહ.	૧
દિનકારી ગણી આ યોધને રે	લોહ;	
કરી લેજા હાલો નીતિ શોધનેરે	લોહ.	૨
સદ્ગુણો સારા ગૃહી રાખજેરે	લોહ;	
મિટ વાણી મુખથી ભાખજેરે	લોહ.	૩
હમેશ સુત્રજ્ઞાનુ રાખવાં રે	લોહ;	
નીતિ કરા પ્યાલા શુભ ચાખવારે	લોહ.	૪
છે સદ્ગુણ સુખ રૂપી ભલોંરે	લોહ;	
બહુ ભાગ્ય રૂપાં જોડને એ મળ્યો રે	લોહ.	૫
એના કિમ્મત અમૂલ્ય જાણવી રે	લોહ;	
એની કિમ્મત નહીં પરમાણુવી રે	લોહ.	૬
એજ મણી પારસ આપ બાણુને રે	લોહ;	
એને હેતે કરીને વખાણુને રે	લોહ.	૭
એજ અમૃતકેરી કોયળો રે	લોહ;	
એજ ભાગ્યે રૂડાંને છે ગણી રે	લોહ.	૮
એના શૃંગાર છે બહુ શોભતા રે	લોહ;	
તેથી મર્યે હામે બહુ ઓપતા રે	લોહ.	૯

એની પાસે હમેશ સુનીતિ વસે રે	લોલ;	
જાધી અનીતિ નાશીને ખસે રે	લોલ.	૧૦
એજ વિવેકનું મૂળ છે લલુ રે	લોલ;	
લાગ્યે થોગ્યે શાણાને તે મળ્યું રે	લોલ.	૧૧
નમૃતા તો દિસે જોની એનડી રે	લોલ;	
કેમ કોષ શકે તેને નડી રે	લોલ.	૧૨
જોને નીતિ સાથે પ્રીતિ છે બહુ રે	લોલ;	
તેના કાયદા કોણે કેટલા કહું રે	લોલ.	૧૩
અગળીત એનામાં કાયદા રે	લોલ;	
એવી પળાય પ્રભુના કાયદા રે	લોલ.	૧૪
સદ્ગુણી વખાણું નારને રે	લોલ;	
જેહ મળી સદ્ગુણના સારને રે	લોલ.	૧૫
એજ સતી થવા બહુ ઈચ્છશે રે	લોલ;	
જેહ ધીરજ નીરને શીંચશે રે	લોલ.	૧૬
એના ગુણ અપારે ગળીને રે	લોલ;	
ભાવ હાર વિષે તું આણીને રે	લોલ.	૧૭
પરોપકાર બુદ્ધિ બહુ આવશે રે	લોલ;	
હયા ધર્મ સહુ સચવાવશે રે	લોલ.	૧૮
શાસ્ત્રી સજ્જનીને મન ભાવશે રે	લોલ;	
એતો એને હોનેથી તેરાવશે રે	લોલ.	૧૯
કહે અણુળનાવ એથોજ જો રે	લોલ;	
કહે "રાય" દુઃખ ગળવને તેહને રે	લોલ.	૨૦-૧૭

ગરવી ૧૮ મી.

સુનીતિ વધારવા વિષે,

અત્રું પાયાની પરરાણિ, બવાની મા કાળકારે લોલ. એ સગ.

- અહો! કહું નીતિ કેરી વાત, પ્રીતિથી માંભજો રે લોલ;
 બહુ મૂકીને જૂઠું પંચાત. કાદો મન આમજો રે લોલ, ૧
- જે ગર્વ દિસે છે અસાર, અરે! એથી નાસશે રે લોલ;
 એમાં દોષું ભારે સાર, તને પણ ભાસશે રે લોલ. ૨
- સતીના લક્ષણ થાય, નીતિ જે રાખશે રે લોલ;
 સજ્જનમાં વખણાય. પ્રીતે રસ આપશે રે લોલ. ૩
- જેનું પંડિત કરે સન્માન. વધું શું ઉચ્ચારું રે લોલ;
 જેથી આવે સાડું ભાન. અજ્ઞાન થઈને પરું રે લોલ. ૪
- એથી સુખને શાન્તિ હોય. કહે મોટા કવિ રે લોલ;
 એમાં સદ્ગુણ સારા જોય. નથી વાતો નવિ રે લોલ. ૫
- એમાં છે જે વળી ગુણ, ગણ્યા ગણાય નહીં રે લોલ;
 ગણી લેજા મૂળ સદ્ગુણ. હિત ગણુંતે મહીં રે લોલ. ૬
- એથી વધશે તારો કાર. વિચારી જે ભણે રે લોલ;
 એથી લક્ષ્મી દેવી અપાર. કહું છું બહુ મજે રે લોલ. ૭
- જન રાગે નહિ જે ઊર, ગણા તે મૂરખો રે લોલ;
 એનું મેળો અનીતિ કર, ભારે દીધો ધકો રે લોલ. ૮
- અનીતિ કરાં તોફાન, બહુ દુષ્ટો ગણો રે લોલ;
 એથી વાધે છે અજ્ઞાન. માટે નહિ એ ભણો રે લોલ. ૯
- રાવણુ સરખો મહા રાય, રોગાણો એદથી રે લોલ;
 નહીં જેને નીતિ સાચ. ગયો તે દેહથી રે લોલ. ૧૦
- નીતિ વળજ સંસાર, ભોગવશે બાઈઓ રે લોલ;
 તે દુઃખો ગણવી નાર, જેની કે ભાઈઓ રે લોલ. ૧૧
- ગણીને એ સુખનું મૂળ. કહું પ્યારી કરો રે લોલ;
 બગી એનું આખું જે છે કુળ. તે પણ સાથે ધરો રે લોલ. ૧૨
- એના દીકરા જે છે સપૂત. કપૂત ન નીવડયા રે લોલ;
 અનીતિ કરા જે છે સૂત, એનો કપે ભર્યા રે લોલ. ૧૩

ખહુ કપટીનેજ કુટીલ, અસત્યને સેવતા રે   લોલ; ૧૪
 દુઃખ દેતાં ન કરે દીલ, નથી ઝટ નાસતા રે લોલ.
 હીકરી પણ તેની એમ, ભરી વિપત્તી ખહુ રે લોલ; ૧૫
 એથી ઉત્તરી નીતિ તેમ. અમૃત રૂપી કહું રે લોલ.
 અનીતિથી વધશે શોક, પછી દુઃખ આવશે રે લોલ; ૧૬
 વળી એલ મૂકાવે પોક. હીણીમતી લાવશે રે લોલ.
 ગણુ નીતિ રૂપિઆ રોક. એતો અમૂલ્ય છે રે લોલ; ૧૭
 અનીતિ વખાણે કોક, પણ એતો ભૂલ છે રે લોલ.
 શુ'વધું કરું હું વખાણુ? નહીં ખુદ્ધિ માહરી રે લોલ; ૧૮
 એતો અમૃત કેરી ખાણુ. સર્વેશે ધરી રે લોલ.
 કરે અનીતિ ઉપર રોપ. સુખી તમો થશે રે લોલ; ૧૯
 જેમાં ગણે અતિશે દોષ. કુસંપતો ધર્યો રે લોલ.
 વંદી વદતો રાયચંદ. હું નીતિ દાસ છું રે લોલ; ૨૦-૨૧
 અનીતિથી જૂઠા ફંદ. કહું એથી નાશહું રે લોલ.

ગરવી ૧૨ મી.

સત્ય વિશે ગરબી ૧લી.

પ્રથમ પાર્વતીના પુત્રને. હું નમું રે લોલ. એ રાગ.
 મુણુ સત્ય કેરી વાત, સત્યે સુખ છે રે લોલ;
 રાખા એન અને બ્રાત. એથી ન દુઃખ છે રે લોલ. ૧
 સત્ય યુગ કહેવાય, જ્યાં સત્ય છે રે લોલ;
 કળિ યુગ તો ગણાય, જ્યાં અસત્ છે રે લોલ. ૨
 નથી સાચનેજ આંચ, કહું છું ખરું રે લોલ;
 કે'છે ડાહ્યાજનો પાંચ. તે ધ્યાને ધરું રે લોલ. ૩
 સદા સત્ય જીતનાર કે. મોટા કવિ રે લોલ.
 જૂઠા કોણુ કે'છે સાર? એ વાતો નવિ રે લોલ. ૪

સત્યમેવ જયતેજ, વાક્ય વેદનું રે લોલ;
 ખટું લાગે છે એજ, સત્ય બેદનું રે લોલ. ૫
 કે' છે લાલ કેટલાક, કળી આવિયો રે લોલ;
 તેથી અસત્યની લાક, વધી ફાવિયો રે લોલ. ૬
 વદે જરૂર જન સત્ય, નમું તેદને રે લોલ;
 એની ગણું સુમત્ય, સત્ય પ્રિય જોદને રે લોલ. ૭.—૧૬.

ગરવી ૨૦ મી.

સત્ય વિષે ગરબી ર ૭.

- મા પાયા તે ગટથી કિતર્યા મહાકાળીરે એ રાગ.
 સત્ય વિજય પરમાણુ. નારી શાણીરે.
 અસત્યે દુઃખ તું જાણુ. છે મુજ વાણીરે. ૧
 સત્યમાં સુખ વિશેષ. નારી શાણીરે;
 એથી રીઝે છે જગેશ. છે મુજ વાણીરે. ૨
 માનીને કર વિચાર, નારી શાણીરે;
 તો સદગતિ વાળી સાર. છે મુજ વાણીરે. ૩
 કદ સમે પણ સત્ય. નારી શાણીરે;
 રાખી લે ધારી સુમત્ય. છે મુજ વાણીરે. ૪
 તો તો ભાગી જશે કદ. નારી શાણીરે;
 થાશે દુઃખ તમારું નદ, છે મુજ વાણીરે. ૫
 સત્યે થાશે તુજ કલ્યાણુ. નારી શાણીરે;
 એથી કરજે તું પિશ્ચાન. છે મુજ વાણીરે. ૬
 રૂપી શાણા વિદ્વાન. નારી શાણીરે;
 કરતા'તા સત્ય સન્માન. છે મુજ વાણીરે. ૭
 નહીં વદતા'તા એ જૂઠું. નારી શાણીરે;
 નો'તી અસત્યની છૂટ, છે મુજ વાણીરે. ૮

દેદ હતું તે આપ. નારી શાણીરે;
 અસત્ય છે જેરી સાપ, છે મુજ વાણીરે. ૬
 રૂપી આગળ ચાલ્યો ન ફંદ, નારી શાણીરે;
 એમ વિનવે છે રાયચંદ છે મુજ વાણીરે. ૧૦-૨૦

ગરબી ૨૧ મી.

સત્ય વિષે ઘોળ.

વરરે વિકૃત કન્યા રાધિકા એ રાગ.

સત્ય તણો જય છે સદા, નહીં દોષ લગાર;
 સુખ દીસે છે સર્વદા, ગુણ ગણને અપાર. સત્ય. ૧
 જાડ તહાં બહુ ધૂળ છે, ગણો જૂઠ ત્યાં માર;
 એતો બહુ દુઃખ મૂળ છે. મૂકો કરીને વિચાર. સત્ય. ૨
 સત્ય વિશેષ ઉચ્ચારને, જેથી મળશે સુખ;
 દોષ ગણી બહુ મારને, જૂઠ તણાં જે દુઃખ. સત્ય. ૩
 હાની હજારો જૂઠથી, સુખ હરણ ગણાય;
 નિંદા થશે બહુ લોકમાં જૂઠ નહિ વખણાય. સત્ય. ૪
 પૂણ્યવંતા શાણા જનો. ગુણિજનની કુમાર;
 શાણી અને સુગુણી વધુ. લેતી સુખ અપાર. સત્ય. ૫
 સીતા અને દમયંતિ જે. ગુણી દ્રૌપદી નાર,
 ગોલી સદા જોને સત્યને, પામી માન અપાર. સત્ય. ૬
 સાલ્યકરી પરમેશ્વરે. ધાર્યું સત્ય વિશેષ;
 અસત્ય ન આગળ રાખીયું, કોદીન બેની લેશ. સત્ય. ૭
 સીતા સતી વખણાય છે, તેમ દ્રૌપદી સાર;
 દમયંતી વળી લેખને, સત્ય પાળક નાર. સત્ય. ૮
 ધન ધન એને વદો તમે, જેણે પાળીયું સત્ય;
 જપીને સદા જગદીશને, પામે એવી સુમત્ય. સત્ય. ૯

- કરણા સાગર બહુ રીઝશે, સત્ય પાળ્યાથી ઠીક;
જૂઠું બોલો કદી મુખથી, એતો બહુજ અઠીક. સત્ય. ૧૦
- દુઃખ પડે બહુ આપને, પણ મૂકો ન સત્ય;
માનીને દુઃખતો દીલથી. છોડી દેજો અસત્ય. સત્ય. ૧૧
- જૂઠું જાણીને ધિઃક્રારજો, દધને બહુ ફિટકાર;
સત્ય ઉપરતો કીજિયે, શાણી નારી પ્યાર. સત્ય. ૧૨
- વિદ્યા જાણીને લાવથી, કરો ઉરમાં વિચાર,
સત્ય વડું સમજો બહુ. કરો તેનો શ્રીકાર. સત્ય. ૧૩
- સત્ય મનાવે સર્વમાં, ઉલટું અસત્યજ હોય;
નરસું ગણી અસત્યને. નહીં રાખશે કોય. સત્ય. ૧૪
- વખણાતા વિદવાન જે, પૂછો તેને જરૂર;
બેઠ મજે ભૂતતો ટળે, આવે જ્ઞાનનું પૂર. સત્ય. ૧૫
- “રાય” ની વિનતી માનીને. બનો શાણી ઓ બેન;
તોતો જગદીશ્વર આપશે, સહુને સુખને એન. સત્ય. ૧૬-૨૧

ગરબી ૨૨ મી.

પર પુરૂષ વિષે.

- જે કોઈ અંગિકાજી માતને આરાધશેરે લોલ. એ રામ.
સુખ સજ્જની વિચાર આણી ઉરમાંરે લોલ;
અવગુણ છે હજાર જારી કૂરમાંરે લોલ. ૧
- એછે પાપનો પ્રપંચ દુઃખ આપતોરે લોલ;
આપ લેછે હરી ધન સુખ કાપતોરે લોલ. ૨
- એમાં મોહ પામે જે નર નારીઓરે લોલ;
તેહ નારને જાણવીજ ખારીઓરે લોલ. ૩
- ખુદિ બ્રટ જણા એહને તજી દિયોરે લોલ;
સત્સંગ ગૂહીને ઉરમાં દિયોરે લોલ. ૪

મતિ બ્રહ્મ થાય અંગ હીર એ હરેરે લોલ; ૫
 જેના સંગથી કુસંપ જોર આદરેરે લોલ.
 માટે પર પુરુષ લાઘ લેખજોરે લોલ; ૬
 એથી મોટા પિતા સમ દેખજોરે લોલ.
 ડાહી નાર આપણે એવી લેખવીરે લોલ; ૭
 નિજ નાથ જાણે ઈશ સતિ એહવીરે લોલ.
 એજ નારતણો ધર્મ કહું જાણીનેરે લોલ; ૮
 તોજ પામે તે સુખ દિત વખાણીનેરે લોલ.
 ડાઠ કૃષ્ણ ગીતથી જેમ છે વળ્યોરે લોલ; ૯
 એથી વધી વ્યભિચાર કલેશતો લળ્યોરે લોલ ૬
 વ્યભિચારતણો સંગ સહુ મૂકજોરે લોલ;
 કહું સત્ય વાણી શાણી બુદ્ધિ ચૂકશેરે લોલ. ૧૦-૨૨

ગરબી ૨૩ મી.

વ્યભિચાર વિષે. ગરબી ૨૭.

મા પાવા તે ગદથી કિતર્યા મહા કાળીરે, એ રાગ.
 સુચ સજ્જની તું ગુણગણ, સારી નીતિરે
 વ્યભિચારે દુઃખ પ્રમાણ. દુઃખની ભીતિરે. ૧
 રાવણ સરખો રાય, દુઃખની ભીતિરે;
 તે પામ્યો કષ્ટ કાય, દુઃખની ભીતિરે. ૨
 તેને સુઝી મતિજો બ્રહ્મ દુઃખની ભીતિરે;
 તો તો તેહ થયો પદબ્રહ્મ, દુઃખની ભીતિરે. ૩
 ફર કુસંપ કેરું કામ, દુઃખની ભીતિરે;
 એથી ચાલેજોજ તમામ, દુઃખની ભીતિરે. ૪
 કોણ સુખી થયો જતલાવ દુઃખની ભીતિરે;
 એથી શું મળવાનો લ્હાવો દુઃખની ભીતિરે. ૫

વારંવાર કહું છું મૂખ,	દુઃખની ભીતિરે;	
એથી કાણુ પામ્યું છે સુખ?	દુઃખની ભીતિરે.	૬
નકારું લક્ષણ જાણુ,	દુઃખની ભીતિરે;	
એતો મોટી દીસે મહોકાણુ	દુઃખની ભીતિરે.	૭
એતો આપ ગણો દુર્ગુણ.	દુઃખની ભીતિરે;	
એથી કાને દિસે છે ગુણ?	દુઃખની ભીતિરે.	૮
અવખોડો એવી નાર.	દુઃખની ભીતિરે;	
એથી ગણુને ખુબ અસાર.	દુઃખની ભીતિરે.	૯
એથી કપરું મોટાં શૂન;	દુઃખની ભીતિરે;	
એથી ચગદાયાં બહુ કૃપા,	દુઃખની ભીતિરે.	૧૦
નહીં ગણો સારી એ રીત.	દુઃખની ભીતિરે;	
કાણુ કરે એનાથી પ્રીત,	દુઃખની ભીતિરે.	૧૧
ભુંડામાં ભુંડું એવ.	દુઃખની ભીતિરે;	
એથી બગડે છે દેહ,	દુઃખની ભીતિરે.	૧૨-૨૩

ભાગ ૪ થો.

ગરબી ૨૪ મી.

સદ્ગુણી સજ્જની વિષે.

ઝોધવજી સંદેશે! કહેજો શ્યામને એ રાગ.	
સજ્જની સારીના સુવક્ષણ સાંભળી,	
તેવી થાવા કરજે રૂડાં કામજે;	
સદ્ગુણી થાવાનું જેતો ઇચ્છશે.	
શાણી નારી જાણે તેનું નામજે.	સજ્જની. ૧
સંપીને પતિથી ચાહે છે સજ્જની,	
ગણી ઉરમાંથી ડાહી તેને એકજે;	

પુરુષ પરને પિતૃ ભ્રાતૃ ગણી લિયે, વળી જાણે સારેજ વિવેકજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૨
સુનીતિથી ચાલે એતો સંજ્ઞાની, અનીતિ કેરું નમજે જેને કામજ્ઞે;	
અસત્ય અળગું જેણે પ્રીતેથી કર્યું, વળી ભજતી તેતો જગશ્યામજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૩
હિમ્મત કિમ્મત હર્ષે તે પીછાણતી, આળસ નમજે જેને કાંઈ અંગજ્ઞે;	
વખત નકામો કોદી જાવા દે નહીં, કીધો જેણે વે'મતણો બહુ ભંગજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૪
રીતિ સારી પાળે તે પ્રીતિ કરી, પતિનું ઈચ્છે પ્રેમે એતો હીતજ્ઞે;	
તેના ઉપર કેમ ન દશજ રીઝશે? એતો સમરણ કરતી નિત્યજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૫
કીર્તિ જેણે સારી રીતે મેળવી, વિધાનો કીધો સારો ઉપયોગજ્ઞે;	
આરાં કામ હમેશાં જેણે ધારીયાં, સુખ વધે તેને તો એની યોગ્યજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૬
અમૂલ્ય વસ્ત્રો જેણે પે'યાં રતેહથી, સદ્ગુણ કેરાં જેછે સર્વે બીજજ્ઞે;	
દુર્ગુણ નાશ કર્યા છે જેણે સર્વદા, તેના ઉપર લાવેજ કોણ ખીજજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૭
ચોખ્ખાધ અંચળાતા રાખે ચિત્તમાં, સમજે તંદુરસ્તી રસ્તા હીકજ્ઞે,	
નીતિથી કામો સારાં જે આદરે, કોણ કહે એનેજ અઠીકજ્ઞે.	સંજ્ઞાની ૮

- ચિવેકી ક્ષીરજને પાળક તે ખરી,
 વનિતા કેરા સમજે ધર્મજને;
 સમજીને તે રીતે તેતો વર્તતી,
 નથી જેની પાસે દુષકર્મજને. સજ્જની ૯
- કેળવણી પામીને સારી રીતથી.
 કેળવવા બીજીને તેમજ આપજને;
 મૈત્રેય પોતા જેવા કરવા વાસતે.
 માગે ઇશ્વર પાસે એતો સાલજને. સજ્જની ૧૦
- સારી રીતે ઉપદેશક એતો થઇ,
 સુધારશે તે સારી રીતે નારજને;
 અનીતિનો ઉપદેશ ન તેતો ઉચ્ચરે,
 બદ્ધુ રાખી જેને નિત્યે કારજને. સજ્જની ૧૧
- દુર્ગ્ગન નિંદાથી ડરતી તે તો નહીં,
 સજ્જન માંડી સેજે વખણાયજને;
 ભક્ષ બધું સુનીતિમાં આવિયું.
 સારી નારી તેહ ગણાય જને. સજ્જની ૧૨
- બીજીનું સાચું કરવાને જે ચહે,
 ઇચ્છે એ સહુને કલ્યાણજને;
 આગસ સાથે કલેશજ જેણે આદ્યો.
 ઉદ્યમનાં કરતીજ વખણજને. સજ્જની ૧૩
- સુધરેલી નારી તેને સ્નેહે કહો.
 માને આજ્ઞા પતિ કેરી બહુ જેહ જને;
 સાસુ સસરાનું વળી વેણજ પાળતી,
 સુખી થનારી આખર કહુંધું એહજને. સજ્જની. ૧૪
- ગુણ માહકને ડાહી એતો છે ભણી,
 કરવા શું ઝાઝાં તેનાંજ વખણજને;

પરશ્વેરે ઝાઝું જનારી એ નહીં.
 સદ્ગુણ કેરી જાણું એતો જાણજો, સજ્જની ૧૬
 સંગ કરે સારો જે શાણી બેનડી,
 તેનો કરજો સંગ તમે સહુ નારજો;
 રાયચંદ વણિકની એવી વીનતી,
 એની ગુણુનિધિ જાણું હું વિચારજો. સજ્જની ૧૪-૨૪

સદ્બોધશતક.

રાગ ઘોળ.

વિશ્વ પિતા—વંદન કરું, જે છે જગનો કર્તાર;
 મતિ સારી હરિ આપજો, જય જય વિશ્વાધાર. વિશ્વ. ૧.
 શીખામણુ કારણ રચું, સજ્જની સુઉપદેશ;
 ધારી લેજો ધ્યાનમાં. બુદ્ધિ મારી લેશ. વિશ્વ. ૨.
 કરવું કામ વિચારિને, જેથી સત્કૃણ થાય;
 કામ વિચાર્યાથી કર્યે, નુકશાનો નહીં કાંઈ. વિશ્વ. ૩.
 સંપી રહેવું સર્વથી, એહ ગુણુ રડો જાણુ;
 સંપી રેવં કાયદા, સંખ્યે સદ્વખાણુ. વિશ્વ. ૪.
 સંખ્યાયા સુખ સર્વ છે, ગુણુનીધી ગુણુવાન;
 રાખતાં સંપને જે હશે, તે તો ખરાં સુખવાન. વિશ્વ. ૫.
 નીતિથી ચાલો સદા, એથી રીઝે ઈશ;
 નીતિથી સુખ ઉપજો, નીતિ ગુણુ ગણીશ વિશ્વ. ૬.
 નીતિવંતા જે જનો, તે સજ્જન કહેવાય;
 નીતિવંત કહું અરે! જેથી સુકૃત થાય. વિશ્વ. ૭.
 ખૂરખ તેને જાણવી, જે જાણે નહિ ગૂણુ;
 અવગુણુની કર્તા દીસે, જે તો હરામી લુણુ. વિશ્વ. ૮.
 ખૂરખ મંડળને વિષે, હમેશ દુરવા જાય;

- વાનો પશુ તેની કરે, તે તો ચક્ર કે'વાય. વિશ્વ૦ ૯.
- શિપતિ સમયે વધુ, રાખે ધૈર્ય સુગુણ;
સજ્જની તેને જાણી, જે જાણે બહુ ગુણ. વિશ્વ૦ ૧૦.
- સદ્વસ્તુ વેળે નહીં, તેહ મતીની હીણુ;
એનીનિવાળી એ બહુ. એની બુદ્ધિ ક્ષીણુ. વિશ્વ૦ ૧૧
- હિમ્મત રાખી અંગમાં. કરવું કામ સુખાણુ;
હિમ્મત ગુણ સારો ગણો. રૂઢી હિમ્મતવાન. વિશ્વ૦ ૧૨
- સત્યજ્ઞ રાખવું ઊરમાં, ગુણ ગણી ગુણવાન;
અત્યવજો જ્ય છે સદા. હું! શાણીધર ધ્યાન. વિશ્વ૦ ૧૩
- કપટ કદી નવ કીર્તિયે, એહ દુઃખનું મૂળ;
ઐરાંગજીએ કપટથી, હિંસા કીધાં શૂળ. વિશ્વ૦ ૧૪
- અંતે હાની પામિયો, જ્ય પામ્યો ભરપૂર;
કપટ સગું નહિં કોઈનું. કેરે તેને ચક્રચૂર. વિશ્વ૦ ૧૫
- પશ્ચરની ભક્તિ કરો, એહ સત્ય ઉપાય;
રચનારો જે સર્વનો, ધાર્યું તેનું થાય. વિશ્વ૦ ૧૬
- ખેલક તણીં સૃજનાર એ, તેને ભજીએ નિત્ય,
નીતિ સાથે પ્રીતિથી. રાખો સારી રીત. વિશ્વ૦ ૧૭
- એંધ લેણુ અગમાં કરો. જો આહો નીજ હિત;
લેણુ સારાં ધારીને, મેળાવજો સદ્ગીત. વિશ્વ૦ ૧૮
- દેશ તણા હિતનું સદા, કરો પ્રયોજન આપ;
ધર્મ આપણો જાણીને. કદ દેશનાં કાપ. વિશ્વ૦ ૧૯
- શક્તિ વાળુ નહીં આદરો, કોઈ વાર કો કામ;
મટવું કરશે કામ જે, તે સજ્જની ગુણ ધામ. વિશ્વ૦ ૨૦
- સારા રસ્તા જાણવા. હમેશ કરજો યત્ન;
કાચ તજો હીત ઈચ્છતાં. ગૃહો ગુણ નિધિરત્ન. વિશ્વ૦ ૨૧
- હિમ અધિકો આદરો, એહ સુખનું મૂળ;

- હથમ વણુ નહીં આશરો. ઉઘમ છે સુખકુલ. વિશ્વ૦ ૨૨
 આગગાડી ને તાર એ. એથી નીપજ્યા આપ;
- હથમવણુ નહિં નીપજે. માટે આળસ કાપ. વિશ્વ૦ ૨૩
 મૂરખ મંડળને વિષે, જ્ઞશે ન કોદી કોદ;
- ભેજેજ આગખી એલને. જ્ઞાને ચિત્ત પરોઈ. વિશ્વ૦ ૨૪
 હામથી ડાં કામને, પાર પાડજે નાર;
- હિમ્મત-હિમ્મત જાણજે. સમજી સારો સાર. વિશ્વ૦ ૨૫
 વિદ્યામાં બહુ કાયદા. જાણે નારી સર્વ;
- બાણુનું માટે નેહથી. પણ નવ ધારો ગર્વ. વિશ્વ૦ ૨૬
 વિદ્યા રત્ન ગુણી બહુ, માટે બાણુવો બાળ;
- વિદ્યા એ સુખો જાણજે, વિદ્યા ગુણુ વિશાળ. વિશ્વ૦ ૨૭
 ગર્વ કદી નવ ધારવો. એથી દુઃખ પમાય;
- દુઃખીઆ ગર્વથી તો થયા, પામ્યા કળેટા કાય. વિશ્વ૦ ૨૮
 રાવણુ સમ માર્યો ગયો, ગર્વ કર્યાથી બાઈ;
- રાજ તજી ચાલ્યો ગયો, સદ્ગુણ ન મળેકાંઈ. વિશ્વ૦ ૨૯
 હિપાય ઘટતા આદરો, દેશ હીતને કામ;
- દેશનું હિત ન ધારશે, તે મુરખનું નામ. વિશ્વ૦ ૩૦
 દેશ તણી સેવા કરો, ધરો પ્રીતિને ભાવ;
- મમતા આણી નેહથી, લણે એટલો દહાવ. વિશ્વ૦ ૩૧
 પુરૂષ પરને સૌ તજે. એથી અધિકાં દુઃખ;
- નામ તે શ્રેષ્ઠ નાશી જશે, નાશી જશે સુખ. વિશ્વ૦ ૩૨
 પુરૂષ પર એ નર્કની, જાણો ખાણુ જરૂર;
- એવા ક્ષણિક સુખમાં. કેમ બનો ચક્રવૃત્ત. વિશ્વ૦ ૩૩
 નીતિથી ધન મેળવે, એ સજ્જનીનું નામ;
- રાખવું સત્ય તો સર્વદા, તોજ ખરા એ દામ. વિશ્વ૦ ૩૪
 જ્ઞાની થઈ અજ્ઞાનીને, મળતો હોય મિત્રજ;

- કહો ગુણી એ ક્યાં સુધી? ચાલે એવું ઝહાજ. વિશ્વ૦ ૩૫.
 નીતિ રાખ્યે ચાલશે, નામ આપનું ઠીક;
 નીતિથી નિત્ય વર્તવું. રાખી પ્રભુની બીક. વિશ્વ૦ ૩૬.
 ભણી ગણીને નાસ્તીક બને, એવા મુરખા છેજ;
 આખર કૃળ એનાં મળે, કટ પામશે તેજ વિશ્વ૦ ૩૭.
 કરવું તેવું પામવું, કે'વત જાણો સત્ય;
 પાપ કરે તેને મળે, કૃળ જેવું હો કૃત્ય. વિશ્વ૦ ૩૮.
 દસવું ન ઝાઝું કોઈદી, હે સજ્જની મુજ બેન;
 હસવાથી કીમ્મત ઘટે, એક દુઃખરૂપ એન. વિશ્વ૦ ૩૯.
 ગર્વ નહી હર આણતાં. બની કોઈ શ્રીમંત;
 કોઈ ન આવશે નાર ઓ! એહ લક્ષિમનો અંત. વિશ્વ૦ ૪૦.
 રાખવી તો દયા દેહમાં, હે! શાણી ગુણવાન;
 દયાજ ધર્મનું મૂળ છે, કે'વત સત્ય પ્રમાણ. વિશ્વ૦ ૪૧.
 નિષ્ઠા રાખો ધર્મમાં, કરો નીતિનાં કામ;
 અંથ વધારો ગુણી બહુ, ધરી હયામાં હામ. વિશ્વ૦ ૪૨.
 વિપ પીનારી છે ધણી. અમૃત છાંડી આજ;
 ખોટાં ખર્ચ કરીશ નહિ. કરો લેજો સુકાજ. વિશ્વ૦ ૪૩.
 ભરે કપટના જે ઘડા, તે લૂચ્યાની મિત્ર;
 પરમેશ્વરની ચોર છે, ચાળા મિત્ર વિચિત્ર. વિશ્વ૦ ૪૪.
 બુદ્ધિ ક્ષીણ બનવું નહીં, ગૃહી લેવો સદ્બોધ;
 સજ્જનીનું એ કામ છે, કરવો નીતિ શોધ. વિશ્વ૦ ૪૫.
 શાહુકારની મેડીઓ, દેખી મુર્ખ ગમાર;
 પાડે છે નિજ ઝુંપડાં, વાહ! વાહ! વિચાર. વિશ્વ૦ ૪૬.
 હાર્યા રે'વાથી અરે વાર્યા રે'વું ઠીક;
 છુટાણા પછી શી રહે? ચોર તણી કહે બીક! વિશ્વ૦ ૪૭.

જ્યુઠું બોલે છે ધણી, સમજી તેમાં ધર્મ;
 હચ્ચરતાં ગપ્પ કા દીને, નથી આણતાં શર્મ. વિશ્વં ૪૮.
 ક્ષમા ગુણ સારો બહુ, ધારો હૈયા માંલ્ય;
 ઈશ્વર રાજી બૈયશે, એથી સુખ પમાય. વિશ્વં ૪૯.
 વિવેક રાખી વર્તજો, ગુણ તણી થઇ જાણ;
 ગરીબ જનોને આપજો, રૂડી રીતે માન. વિશ્વં ૫૦.
 સવળાનું અવળું કરે, એવી મૂર્ખ હજાર;
 તે સમ થાવું નહીં કદી, ઘટશે એથીજ કાર. વિશ્વં ૫૧.
 વિરહીને શાણી થઈ, જે શાણી ગુણવાન;
 કષ્ટ સમે ધીરજ ધરી, તેથી થાય વખાણ. વિશ્વં ૫૨.
 વિચાર આગળ પાછલો, રાખો સારી નાર;
 ભણી ગણી શાણી બહુ બનો, વળી બનો ગુણુકાર. વિશ્વં ૫૩.
 દુઃખમાં હર્ષાંત રો' તમે, સુખ માંહી પણ તેમ;
 ઈશ્વર સાથે ભાગજો, મારો બોધ છે એમ. વિશ્વં ૫૪.
 સૃષ્ટિ તણા સૃજનારનું, કરો નિત્ય સમર્પ;
 જે જગદીશ્વર છે વડો, કષ્ટ કેરોજ હર્ણ. વિશ્વં ૫૫.
 પુણ્ય કરો ડાહી થઈ, નહિ દર્શાવો ડાળ;
 કોધી ઝાઝી નહીં થજો, નારી રાતી ચોળ. વિશ્વં ૫૬.
 નમ્ર સ્વભાવ રાખો સદા, એજ ખરું છે જ્ઞાન;
 સદ્ગુણ સારો એ વિષે, વખાણું ગુણવાન. વિશ્વં ૫૭.
 વિનય વિષે હું શું કહું, એતો ગુણ અમૂલ્ય;
 નથી ગુણ બીજો અરે! નારી એની તુલ્ય. વિશ્વં ૫૮.
 જીભ જુઓ નરમાશયી, રહી છે વચ્ચે દાંત,
 કોધ કરે બો કારમી, માર ખાય ધરિ ખાંત. વિશ્વં ૫૯

- માટે સર્વે ધારજો, વડો વિનયનો ગુણ;
 સદ્ગુણ શોધક બહુજનો, કાઢીને દુરગુણ. વિશ્વં ૬૦
- ખરી ખાંતથી આદરો, કામ રૂડે કાઈ;
 વિનય વધારો તે વિષે, એની કિમ્મત જોઈ. વિશ્વં ૬૧
- જે કરવું તે નેમથી, વિચારોને આપ;
 થાશે કે નહિં થાયએ, તેનો લહો જવાપ. વિશ્વં ૬૨
- બોધવિષે વિદ્વાનકો, ધરવો તેતો કર્ણ;
 બળિયા સાથે નહિં વઢો, જાજો તેને શર્ણ. વિશ્વં ૬૩
- પંડીત લાત વખાણીએ, જેથી સુખ પમાય;
 ઔપધ ઉપદેશી ખરું, કદું શુભ ગણાય. વિશ્વં ૬૪
- સજ્જની રત્ન સમાન છે, મણી પારસ છે એહ;
 લોહું કાંચન થાયછે, તેતો જાણો તેહ. વિશ્વં ૬૫
- સજ્જનીની પાસે વસ્યે, વળી લેવાયો ગુણ;
 સંગત ફળ મળશે બહુ, નયોં એથી અવગુણ. વિશ્વં ૬૬
- મૂરખથી ડરજો સદા, ને સાંભળજો વાત;
 વાત નહારી એહની, એથી દુઃખ દિનરાત. વિશ્વં ૬૭
- કાચ સમાનિક મૂર્ખછે, જાણી લહો જરૂર;
 પનંગથી પણ લેખજો, મૂરખ નારજ કુર. વિશ્વં ૬૮
- સંગત સારી કીજિયે, એથી ગુણ બહુ થાય;
 સજ્જની-સંગતથી મજે, નીતિ સુખોધો બાઈ. વિશ્વં ૬૯
- ગંગા સમાન સુસંગ છે, ખરું દર્શિષ્ટું ચિત્ર;
 સુમિત્ર સુખ શું વર્ણવું? કળા પરમ પવિત્ર. વિશ્વં ૭૦
- મૂરખની મિત્રાઈથી, નકકી છે તુકશાન;
 સુતખ જાણો સજ્જની, એથી ખોશો લાન. વિશ્વં ૭૧

મૂરખ કુબોધ બોધશે, નીતિનો કરી ભંગ;
 માટે તેનો નાર ઓ! કદી ન કરજો સંગ. વિશ્વં ૭૨
 જીવસો આવ્યો જાળવી, કરી વિચારો નેક;
 સારું કરવાની સવા, રાખો સારી ટેક. વિશ્વં ૭૩
 જીગાર રમશે નહિં કદી, જીગારથી નેં સંપ;
 પાંડુ પૂત્ર દુતને રમ્યા, નહિં પામ્યા કદિ જ'પ. વિશ્વં ૭૪
 કષ્ટ વધારે આવિયું, કૌરવ પામ્યા મર્ણુ;
 નષ્ટ કર્યા વણુ એહને, ગયા ન પાંડવ શર્ણુ. વિશ્વં ૭૫
 કૌરવ પાંડવતો મુખ્યા, મુખ્યા મુખ્યા જાળવાન;
 નળ રાયે દુઃખ ભોગવ્યું, શું એછે ગુણવાન? વિશ્વં ૭૬
 મોટા મોટા મહીપતી, ચાલી ગયાછે ધીર;
 રાજધિરાજ તે હતા, હતા મહા શુરવીર. વિશ્વં ૭૭
 કાળ સહુને લઇ મયો, લાવી દયા નહિં જીર;
 તેજસ્વી પણ ચાલિયા, પૈસા નાશ્યા દુર. વિશ્વં ૭૮
 શાશ્વા સજ્જન આવિયા, ચાલ્યા રંકજ રાય;
 આગળ પાછળ એ ગયા, નહિં એનો ઉપાય. વિશ્વં ૭૯
 કાળ ગતી તો મોટી છે, નહીં એને દરકાર;
 આવ્યે ધડી નહીં મૂકશે, માટે કરો વિચાર. વિશ્વં ૮૦
 તર્કટ કરશે કો કદી, આપે તેવો લાભ;
 પૂણ્ય કરે તો તેમને, મળશે સત્ત્વર્મ આભ. વિશ્વં ૮૧
 માટે કરી વિચારને, ભજ ભાવે ભગવાન;
 પણ નહિં એતો ચૂકશે, સમજી લેજ હેવાન. વિશ્વં ૮૨
 જેણે રચિયું વિશ્વને, જેણે સરજ્યું સર્વ;
 ભજ તેને પ્રીતે કરી, રાખી દેહના ગર્વ. વિશ્વં ૮૩

સુઝ ધડીની પડે નહીં, તેનો નહિજ વિચાર;
 છતાં મુદત ઝાઝી તણો, ક્યાંથી આવે કાર. વિશ્વ૦ ૮૪.
 મુઠ મતી નહીં રાખજે, સુણીને શિક્ષા કાન;
 સુનીતિ સજ્જને સદા, લેજે સારું જ્ઞાન. વિશ્વ૦ ૮૫.
 નવરી ખેસી રહિશ નેં, કારણુ વખત અમૂલ્ય;
 સોનું પણુ નહીં આવશે, કોઠી એની તુલ્ય. વિશ્વ૦ ૮૬.
 જ્ઞાન તણા શોધી લહો, મારગ સારા ઠીક;
 નીચજ કર્મ કરતાં બંધુ, રાખો ઈશ્વર-બીક. વિશ્વ૦ ૮૭.
 સજ્જનીના પગ પૂજજે, એથી થાશે ઠીક;
 મૂળો અનીતિનાં વાઢશે, કાઠી બુદ્ધિ અઠીક. વિશ્વ૦ ૮૮.
 નાથ કેરી સેવા સજ્જે, એ તીરથનું સ્થાન;
 મોહીત થાવું ન મૂરખી, બહુ થાજે ગુણવાન. વિશ્વ૦ ૮૯.
 હમેશ નમજે નાથને, વળી જોઠને તેમ;
 પૂન્યજ કરજે પ્રેમથી, એ પૂન્યક ગણુ એમ. વિશ્વ૦ ૯૦.
 કરીને વિચાર તું વીગતે, કરજે સારાં કામ;
 કીરતી મૂકી અહીં જજે, ખર્ચ સુઝામે દામ. વિશ્વ૦ ૯૧.
 નાણું ચપગજ જાણુજે, કહી ગયા કો વિદ;
 શકુ બની મારું નહિં કરો, તંત સજ્જેછો શીદ? વિશ્વ૦ ૯૨.
 પરમારથ કરવા સદા, ધારો ઉર ઉમંગ;
 ઇશ્વર પ્રીતિ મેળવો, કરો સદા સદસંગ, વિશ્વ૦ ૯૩.
 સાર સુબોધ લેવા તમે, કરો શુભ ઉપાય;
 લો સારું તારું થશે, હાની નહિં કંઈ થાય. વિશ્વ૦ ૯૪.

વાંચન વ્યસન વધારજે, રાખી લીધું જ્ઞાન;
 વાંચ્યાથી કહું છું થશે ડાહી તું વિદ્વાન. વિશ્વ૦ ૬૫
 નીતિ સુખોષક આ લખું, વાંચી લેજો એહ;
 સુખોષ શોધી કાઢજો, સારું ગણજો તેહ. વિશ્વ૦ ૬૬
 વિનંતિ હીતકારી આ, વાંચી લેજો નિત્ય,
 સુખી થશે સજ્જની કહું, રાખો સારી રીત. વિશ્વ૦ ૬૭
 કેળવણી પામી રૂડી, કરો નીતિ વિચાર;
 કેળવણીમાં ફાયદા, દીસે અપરંપાર. વિશ્વ૦ ૬૮
 લક્ષણ સારાં રાખીને, કરો રૂઝેરાં કામ,
 સજ્જનમાં વખાણાઓતો, તોજ સજ્જની નામ. વિશ્વ૦ ૬૯

કવિત.

વવાણીઆ યાસી વળી, વણિક માતિ વિચારો,
 વિશેષ વિનંતિ વદી, પરણુમું પ્રેમથી,
 બૂલ ચૂક ક્ષમા કરો, બુદ્ધિવાન નહિ બહુ,
 કર્યું કામ પ્રીત થકી, પરમેશ રેખથી;
 વિશુધ વડેશ નહીં, કનિશ્વર આપ નહીં,
 કાવ્ય કર્યું લેશ બુદ્ધિ, સુંદર છે હેમથી;
 સજ્જની સુખોષ ગૂઢો, રાયચંદ હેતે કહે,
 બળે પરમેશ સુખી, યાશો એવા નેમથી. ૧૦૦

અગાઉથી આશ્રય આપનાર સાહેબોનાં મુખ્યારક નામ.

રાજકોટ.

- ૧૦૦ મેહેરબાન રા. રા. શવજી-
ભાઈ વાહાલજીભાઈ. પા-
લીતાણાના વકીલ સાહેબ.
૫૦ મેહેરબાન રા. રા. જી-
દવજીભાઈ વાહાલજીભાઈ.
રાજકોટસ્ટેટવકીલસાહેબ.
૫ મી. કાહાનજી નથુભાઈ.
વડીઆ દરબારનામાસ્તર.
૨ હેમચંદ કાહાનજી.
૧ રા. રા. હાજીભાઈ ખાનમહમદ
૧ રા. રા. ગોપાળજી મોતીચંદ.
૧ રા. રા. મંગળજી સુંદરજી.
૧ રા. પ્રેમજી ખેમજી.
૧ રા. રા. ખારશી કુશળચંદ.
૧ રા. રા. કાળીદાસ જોડાભાઈ.
૧ મી. ખુશાલચંદ.
૧ મી. ગોવીંદજી.
૧ મેહેતા દુલ્લભજી ધનજી.
૧ મેહેતા નાગજી ઉકા.
૧ મણિશંકર રતનજી.
૧ કાળીદાસ પિતાંબર.
૧ ગોકળદાસ જૂઠા.
છંડર.
૫૦ અખંડ પ્રાદ પ્રતાપ નેક
નામદાર ઇંડરના મહારાણ્યા
સાહેબ બહાદુર.

ગાંગડ.

- ૨૫ અખંડ પ્રાદ પ્રતાપ નેક-
નામદાર પાટવીકુમારશ્રી
ચશવંતસિંહજી સાહેબ
બહાદુર.
૧૫ મે. મગનલાલ ભાઈશંકર
ગાંગડના કારભારીસાહેબ.
૫ મે. જયશંકર ખીમજી.
૩ ગઢવીશીવાભાઈરામભાઈ.
૨ ગઢવી ઉમરાભાઈ રામભાઈ.
૧ ખવાસ માલા રણુમલ.
૩ ગંગાભાઈ નથુભાઈ.
૧ રાવળ કરસનજી હરીભાઈ.
૨ વાઘેલા જીવાભાઈ.
ભચાઉ.
૩૦ મેહેરબાન રા. રા. હા-
થીરામભાઈ શાધવજી. ભચા-
ઉ વહીવટદાર સાહેબ.
જીનાગઢ.
૨૫ રા. રા. ગોવિંદજી વિ. ના-
નજી યુકસેલર જીનાગઢ.
વવાણીઆ બંદર.
૫ રા. રા. વૈજનાથભાઈ પ્રભુજી.
૨ રા. રા. કીરત્ત્યંદ ચતુર્જી.
પોષ્ટ માસ્તર.
૨ દેશાઈ મનજી કેશવજી.
૧ મૂળજી હંસરાજ.

૧ વોરા નાનસુંદા ગોપાળજી
આસીસ્ટંટ.

૧ ઠક્કર સુંદરજી જીવા.

૧ ઠક્કર સુંદરજી ભાણજી.

૧ ઠક્કર કરસનદાસ ત્રીકમદાસ.

૧ ખોળ વીરજી ધનજી.

૧ મલુકચંદ ગુલાબચંદ.

૧ ઈસાજી તૈયબજી.

૧ વીરજી રામજી.

૧ વસરામ મેધજી.

૧ સાકરચંદ મોતીચંદ.

૧ લાડક ધીરાભાઈ.

૧ કેશવજી દયારામ.

૧ ઓઝા જીવરાજ ધનજી.

૧ વોરા અક્ષીભાઈ હુસેનજી.

૧ મનસુખ રાયચંદજી.

જેતપુર.

૫ મી. કાલીદાસ નંદલાલ.

વીરપુર.

૪ નેકનામદાર વીરપુર ખરે-

ડીના ઠાકોર સાહેબજી હાદુર

૨ મેહોરખાન જગજીવન હેમ-

રાજ મોદી. વીરપુર ખરેડી-

ના મુખ્ય કારભારી સાહેબ.

૧ મહેતાજી હરિપ્રસાદ ઈચ્છારામ

૧ મી. કપુરચંદ ગોપાળજી

મોદી કારકુન.

૧ ફાજદાર સાહેબ દયારામ

ભગવાનજી વીરપુર.

લખપત.

૧ મી. કાશીરામ વિ. હા-
થીરામભાઈ.

૧ રેવાશંકર વિ. લક્ષ્મીશંકર

૧ માણેકલાલ વિ. નાહાના
લાલ ભુજ.

૧ શા. મૂળચંદ ડોસાભાઈ.
લખપત પોષ્ટમાસ્તર.

૧ કારકુન વસરામ હંસરાજ.

૧ કારકુન કલ્યાણરાય વિ.
રણછોડજી.

૧ મેહોતાજી નાનજી મૂળજી.

૧ મુનશી તારમહમદ ના-
રમહમદ.

૧ ગુંશાઈ હેમગર કીરપાળગર

૧ ટ્રેઝરર વાઘજી મહોનજી.

૧ કુ મેધજી જીવરાજ.

૧ વકીલ દેવજી ટેકચંદ.

૧ જોશી ધનસ્યામ વશીધર

૧ મુખી. કુ જીશળ આમદ.

૧ વકીલ લખુ દેવજી આણી.

૧ વકીલ જોશી સુરજી લક્ષ્મી
દાસ-નારણસર.

૧ લક્ષ્મીદાસ ગંગારામ.

૧ ઠક્કર લીલાધર લખુઆણી

૧ ખોળ રહેમતલો પુરમાલ

૧ ઠક્કર શામજી મોનાણી.

કાળાવડ.

૫ મેહોતાજી સુંદરજી હીરજી

- ભટ્ટ કાળાવડ કન્યાશાળા.
 ૨ લાડકુંવર અમુલ્ય આ-
 સી. નં. ૧ લો.
 ૨ ચોથી પરધાન આસી.
 નં. ૨ જો.
 ૧ ભરત શિક્ષક વિર જોડા
 કન્યાશાળા કાળાવડ.
 દહિસરા.
 ૧ ડાહ્યા કુંવરજી.
 ૨ મેહેતાજી લાલજી રૂઢનાથ.
 માંડવી બંદર.
 ૧ મે. નર્મદાશંકર લાધાભાઈ
 માંડવી ન્યાયાધીશ સાહેબ.
 ૧ વંકીલ તેજપાલજોડા ઠકર.
 ૧ વકીલ હરજી અંદરજી કોઠારી.
 ૨ વકીલ ગોપાળજી હરીભાઈ.
 ૧ મેતા નરભેરામ વિ. પ્રભુજી
 ૧ ઠકર લક્ષ્મીદાસ પ્રાગજી.
 ૧ દવે ભાવજી ચતુર્ભુજ.
 ૧ મેહેતા રાધવજી જીવરામ.
 ૧ ઠકર રણછોડદાસ કરસન
 દાસ. વકીલ.
 ૧ ઠકર રણછોડદાસ ત્રીકમ-
 દાસ વકીલ.
 ૧ મેહેતા વસનજી પુરુષોત્તમ.
 ૧ ધનજી ગૌરીશંકર વકીલ.
 ૧ મેતા દેવચંદ અમરચંદ
 ૧ કલ્યાણજી રાધવજી.
 ૧ મીં કેશવજી જોડા.

- ૧ દવે વેણીરામ જયશંકર.
 આધોધ.
 ૫ મે. રા. રા. ઘેહલાભાઈ વિ.
 પાશ્વીર. આધોધ પેટા તાલુ
 કા સ્કુલની માસ્તર સાહેબ
 મારફત.
 લાકડીઆ.
 ૨ શેઠ કુશળચંદ વિ. પાના-
 ચંદ.
 ૧ કારકુન પદમશી સોમચંદ.
 ૧ દોશી પ્રેમચંદ સોમચંદ.
 કારકુન.
 ૧ શેઠ સાકરચંદ હીરાચંદ.
 ૧ શેઠ હકમચંદ મલુકચંદ.
 મહુવાબંદર.
 ૧ શેઠ વલ્લભદાસ પોપટ કવિ.
 ૧ ખોળા હસનઅલી મૂળજી.
 કચ્છ દેશલપુર.
 ૧ મોરારજી વિ. અજરામર.
 મેહેતાજી કચ્છ દેશલપુર.
 ૧ ઠકર પ્રાગજી વિ. ઠાકુરસિંહ.
 રાજકોટ
 ૬ મી. રાયચંદ મારફત.
 ૧ જયાશંકર વાધજી.
 બાવનગર.
 ૨ મીં ઈચ્છાશંકર વિ. કા-
 રકુન સ્ટેટ બાવનગર.
 ૧ રા. જગનલાલ દીપચંદશા
 બાવનગર.

- એટલા બહુચીસ્તાન. એરાળ.
- ૧ રા. સ. મી. કસવજી સે. ૨ રા. રા. ડેકરભાઈ કમન
 હેરાભાઈ. દ્રેઝરે. દ્રેઝરી લાલ મારફત એરાળ.
 આફ્રીસમુ. એટલા બહુચીસ્તાન. પુસ્ત.
 ખંભાળીઆ. ૧ પટેલ વિક્રમદાસ કસવજી
 ૧ રા. રા. મરબેરામ ગોપાળ. પુસ્તખંદર.
 ૭ પંડ્યા. તાલુકા રકુલ મા. ધંવાણ.
 સ્તર સહિબ. ૨ પ મે. કરસનજી ભાઈ.
 મારફત.

જાહેર સંબંધ.

શ્રી નીતિ બોધક વિભાગ ૧ લો.

આ પુસ્તક જેઓને જોઈતું હોય તેઓએ કિંમતના આના ચાર, અને દપાલ ખર્ચનો અર્ધો આનો મોકલી વવાણી- આ બંદરમાં મારી પાસેથી તથા જુનાગઢ છાંયા બજારમાં બુકસેલર ગોવિંદજી વિ. નાનજી શેઠ પાસેથી મળશે.

કાવ્ય માળા. એ નામનું એક સુનીતિ દર્શક પુસ્તક મેં રચીને તૈયાર કરેલું છે જેની અંદર એકસોને આઠ કાવ્યો છે. અને તેના ચાર ભાગ પાડેલા છે. તેનું કદ બસે પૃષ્ઠનું થશે. અગાઉથી રાખનાર સદગૃહસ્થો પાસેથી રૂ. ૩૦-૧૦-૦ લેવામાં આવશે. અને પછીથી રાખનાર સદગૃહસ્થો પાસેથી બાર આના કે તેથી વધારે લેવામાં આવશે. દપાલ ખર્ચ જુદું આપવું પડશે. જોઈએ તેણે મને લખવું. નીતિ દર્શક પુસ્તકોનો ફેલાવ થવાનો આધાર મળપર રહે છે.

મુશીળા સ્વયંવર—એ નામનું સ્વયંવરના કાયદા
 દર્શક પુસ્તક મારા મિત્ર કાનજી નથુભાઈ તરફથી બહાર પ-
 ડેલું છે, જેનું કદ બાર પેજ દોઢસો પૃષ્ઠનું છે, અને તેની
 કિંમત દસ આના છે. એ પુસ્તક જેઓને જોઈતું હોય તે-
 ઓએ રાજકોટ મુકામે મીં કાનજી નથુભાઈ ઠેકાણું નવી
 કડીઆવાડમાં એ શીરનામે અથવા વવાણીઆબંદર મુકામે મને
 લખી જણાવવું. ટપાલ ખર્ચનો અર્ધો આનો વધારે મોકલવો.

મનહર બાવની—થોડી મુદતમાં બહાર પડશે. જે-
 હાએ તેણે લખવું. કિંમત બે આના ટપાલ ખર્ચનો અર્ધો
 આનો વધારે. દશથી ઉપરાંત રાખનારને ટપાલ ખર્ચ બે-
 સશે નહીં. એ ચોપડીમાં સારા સારા વિષયોનો સમાવેશ કર્યો છે.
 મહેતા રાયચંદ વિ. રવજી,
 વવાણીઆ બંદર.

નમ્ર વિનંતિ.

ગૃહસ્થો! આ સ્ત્રી નીતિ બોધકના પૈસા જેઓ સા-
 હેબ તરફથી આવ્યા નથો. તેઓ સાહેબે ટપાલ ખર્ચ સ-
 હીત તાકીદે મોકલવા કૃપા કરવી.

તા. ૧ સપ્ટેમ્બર ૧૮૮૩.

વવાણીઆ બંદર.

} લી. તાબેદાર સેવક,
 રાયચંદ વિ. રવજી.
 વવાણીઆબંદર. કાઠીઆવાડ.

મનહર છંદ.

દેશ દિત કરનાર, સુખી હમેશાં થનાર,
 કુધારનો ટાળનાર, જેનો દિસે પ્રાણિયો.
 સુધારો વધારનાર, કુમતિ વિહારનાર.
 દેશને સુધારનાર, દિતેચ્છુ તે જાણિયા;
 સુનીતિનો સજનાર, વે'મ વાત તજનાર,
 એક દશ સજનાર, એક મેં વખાણિયો.
 રામચંદ ગોસે વાણ, સજન એને તું જાણ,
 હોતથી એને વખાણ, ગુણી એ પ્રમાણિયો. ૧

જાય જગદીશ્વર.

